

**Використання нових інформаційних технологій у викладанні
психологічних дисциплін майбутнім педагогам**

XXI століття - це епоха змін, інновацій, інтелекту, глобалізації, яка вимагає оволодіти ключовими компетентностями в інтелектуальній, правовій, комунікаційній, інформаційній сферах, змінює суму знань, необхідних сучасній людині та способи вивчення нового, докорінно змінює політику в області науки і освіти, формує багатофункціональні, надпредметні, базові компетентності. Інформаційні технології набувають усе більшого поширення в різних сферах освітньої та професійної діяльності. Їхні невичерпні можливості, розвиток компютерних систем зв'язку сприяють формуванню інформаційного суспільства й висувують нові вимоги до освіти молодого покоління. Підготовка студентів педагогічних вишів повинна відбуватися з

урахуванням досягнень і перспектив розвитку техніки й технології. Удосконалення рівня технологічної діяльності майбутніх педагогів з використанням інноваційних методів навчання закладає фундамент самоосвіти і саморозвитку. Використання комп'ютера як інформаційного, навчального та контролюючого технічного засобу сприяє вдосконаленню традиційних методик вивчення спеціальних дисциплін.

Аналіз психолого-педагогічної літератури показав, що у вітчизняній науці достатньо висвітлені концептуальні основи процесу інформатизації системи освіти, у полі зору багатьох учених був педагогічний потенціал інформаційних технологій, досліджувалась проблема формування інформаційної культури вчителів, зокрема у працях Н.В. А патової, В.Ю. Бикова, Л.П. Бабенко, Л.І. Білоусової, І.Є. Булах, А.Ф. Верланя, Б.С. Гершунського, Ю.О. Дорошенка, А.П.Єршова, М.І. Жалдака, Б.Г. Житомирського, В.М. Мадзігона, В.М. Монахова, Н.В. Морзе, О.М. Пехоти, С.А. Ракова, Ю.С. Рамського, та інших науковців.

Психологічні аспекти використання інформаційних технологій у навчальному процесі досліджені в працях В.П. Безпалька, В.М. Бондаревської, П.Я. Гальперіна, В.П. Зінченка, Т.А. Ільїної, О.М. Леонтьєва, В.А. Львовського, Ю.І. Машбиця, В.Ф. Паламарчук, Л.Н. Прокопенка, В.В. Рубцова, Н. Тализіної та інших.

Питання підготовки вчителя в умовах інформатизації освіти висвітлюються в працях С.О. Гунька, Ю.О. Жука, О.В. Майбороди, Е.М. Разинкіної, І.М. Смирнової, С.І. Тадіян, О.Є. Трофімова, О.І. Шиман тощо.

Інформаційні технології - це технології, які використовують спеціальні технічні засоби (ЕОМ, аудіо, кіно, відео). У новому інформаційному світі вони щоденно використовуються в усіх сферах людської діяльності, у тому числі в науці й освіті.

Якщо в якості ознаки інформаційних технологій вибрати інструменти, за допомогою яких проводиться обробка інформації (інструментарій технології), то виокремлюють наступні етапи її розвитку :

1-й етап (до другої половини ХІХ ст.) - «Ручна» інформаційна технологія, інструментарій якої складали: перо, чорнильниця, книга. Комунікації здійснювалися ручним способом шляхом переправки через пошту листів, пакетів, депеш. Основна мета технології - представлення інформації в потрібній формі.

2-й етап (з кінця ХІХ ст.) - «Механічна» технологія, оснащена більш досконалими засобами доставки пошти, інструментарій якої складали: друкарська машинка, телефон, диктофон. Основна мета технології - представлення інформації в потрібній формі більш зручними засобами.

3-й етап (40 - 60-і рр.. ХХ ст.) - «Електрична» технологія, інструментарій якої складали: великі ЕОМ і відповідне програмне забезпечення, електричні друкарські машинки, ксерокси, портативні диктофони. Основна мета інформаційної технології починає переміщатися з форми представлення інформації на формування її змісту.

4-й етап (з початку 70-х рр..) - «Електронна» технологія, основним інструментарієм якої стають великі ЕОМ і створені на їхній базі автоматизовані системи управління (АСУ) і інформаційно-пошукові системи, оснащені широким спектром базових і спеціалізованих програмних комплексів. Центр ваги технології ще більш зміщується на формування змістовної сторони інформації для управлінського середовища різних сфер суспільного життя, особливо на організацію аналітичної роботи.

5-й етап (з середини 80-х рр..) - «Комп'ютерна» («нова») технологія, основним інструментарієм якої є персональний комп'ютер із широким спектром стандартних програмних продуктів різного призначення. На цьому етапі відбувається процес персоналізації АСК, що проявляється у створенні систем підтримки прийняття рішень певними спеціалістами. Подібні системи мають умонтовані елементи аналізу та штучного інтелекту для різних рівнів управління, реалізуються на персональному комп'ютері і використовують телекомунікації. У зв'язку з переходом на мікропроцесорну базу істотним змінам піддаються і технічні засоби побутового, культурного та іншого призначень.

6-й етап (тільки встановлюється) - «мережева технологія» (іноді її вважають частиною комп'ютерних технологій). Починають широко використовуватися в різних галузях глобальні і локальні комп'ютерні мережі. Їй пророкують в найближчому майбутньому бурхливе зростання, обумовлене популярністю її засновника - глобальної комп'ютерної мережі Internet [4].

З появою персональних комп'ютерів з'явився термін «нові інформаційні технології», під яким розуміють впровадження нових підходів до навчально-виховного процесу, що орієнтований на розвиток інтелектуально творчого потенціалу людини з метою підвищення його ефективності, завдяки застосуванню сучасних технічних засобів. На сучасному етапі методи, способи і засоби безпосередньо взаємопов'язані з комп'ютером, тому їх іще називають комп'ютерні технології [6].

Сучасний розвиток та використання інформаційних технологій в Україні, насамперед в науці та освіті, стає першочерговим серйозним викликом для дійсної побудови в Україні інформаційного суспільства ХХІ ст. та нової економіки ХХІ ст., спрямованих на виробництво нових знань, які у вигляді інформації змінюють вигляд сучасного світу. Стрижнем інформаційних технологій є інформація, а домінування електронних засобів розповсюдження інформації зростає з кожним днем, тому електронні довідники, енциклопедії, журнали, книги стають важливою частиною учбового процесу. Особливо, це стосується психології, адже з'являється все більше електронних ресурсів, які надають можливість ознайомитись з різноманітними проблемами психології як науки.

Генерація нових ідей, пошук та обробка інформації, яка сьогодні стала стратегічною сировиною у науково-технічному розумінні, відіграють головну роль у процесі побудови суспільства з домінуванням інформації й пріоритетності знань та освіти [3].

Новітні інформаційні технології складають ядро інноваційних концепцій викладання в освіті, а їхнє впровадження кардинально змінює зміст різних видів діяльності у навчальних закладах. Інформаційні технології використовуються для підвищення ефективності освітнього процесу: - відбір змісту навчання, адекватного поставленим цілям; - введення відібраного змісту в навчальний процес; - контроль навченості на різних етапах навчання; - варіативність організаційних форм навчання; оволодіння новими способами навчання; - розвиток системи дистанційної освіти.

Інформаційні технології допомагають у сучасних умовах успішно реалізувати нові методичні напрямки у викладанні:

- створення автоматизованих навчальних курсів і комп'ютерних підручників, комп'ютерних довідників, хрестоматій і енциклопедій, програм штучного інтелекту - експертних систем;

- розробку тестових, тренувальних, моделюючих, прикладних програм, навчальних ігор, інтегрованих систем навчання, програм керування процесом навчання, програм підтримки поточної діяльності викладача;

- використання інструментальних систем програмування, технологій мультимедіа, e-mail, Інтернет.

Використання інформаційних технологій у викладанні психологічних дисциплін майбутнім педагогам сьогодні стає дуже актуальним у контексті якісного оволодіння потужним масивом інформації, яку щоденно продукує науковий світ. Адже інформаційне суспільство ХХІ ст. - це суспільство глобальної компетентності, основою якого є інформація та інформаційні технології.

Все вищезазначене спонукає до роздумів щодо важливості володіння педагогом ХХІ сторіччя необхідним обсягом психологічних знань та уміння застосовувати новітні інформаційні технології, адже це дозволяє оптимізувати організацію навчального процесу та допомагати учням навчатися оволодівати постійно зростаючим обсягом інформації.

Для ефективного впровадження ІКТ в освітньо-виховний процес від студентів, як і від педагога вимагається володіння комп'ютерною грамотністю, яка передбачає: вміння писати та редагувати інформацію (текстову, графічну), користуватися комп'ютерною телекомунікаційною технологією, користуватися базами даних, роздруковувати інформацію на принтері, вміння скласти та надіслати лист через мережу Інтернет, вміння завантажити інформацію з мережі на жорсткий або гнучкий диск і навпаки, з жорсткого або гнучкого диска - в мережу, працювати в системах DOC і WINDOWS, користуючись редакторами WORD різної модифікації, входити в електронні конференції, розміщувати там власну інформацію і читати, «перекачувати» наявну в різних конференціях інформацію.

При проектуванні занять викладач може використовувати різні програмні продукти:

1. Мови програмування-за їх допомогою викладач може скласти різні програмні продукти, які можна використовувати на різних етапах заняття, але

їх застосування для викладача важко. Складання проекту за допомогою мови програмування вимагає спеціальних знань і навичок і великих трудовитрат.

2. Можливо при підготовці та проведенні заняття використання готових програмних продуктів (енциклопедій, навчальних програм і т.п.). Використання комп'ютерної технології при психології відкриває широкі можливості для створення та використання складного наочно-демонстраційного супроводу на занятті. Крім того, при повторенні пройденого матеріалу студент самостійно відтворює всі демонстраційні експерименти, які викладач показував на занятті. При цьому він може перервати експеримент, зупинити його чи повторити ту частину, яка погано засвоєна. Такий підхід розвиває ініціативу і сприяє підвищенню інтересу студентів до досліджуваного предмета.

3. Велику допомогу при підготовці та проведенні занять надає викладачу пакет Microsoft Office, який включає в себе крім відомого всім текстового процесора Word ще й систему баз даних Access і електронні презентації PowerPoint.

4. Система баз даних передбачає велику підготовчу роботу при складанні заняття, але в підсумку можна отримати ефективну і універсальну систему навчання та перевірки знань. Також можна застосовувати технологію Web-квест. Ця технологія є спеціальним чином організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої студенти здійснюють пошук інформації в мережі Інтернет за вказаними адресами. Квести створюються для того, щоб студенти вчилися використовувати отриману інформацію з практичною метою, дана технологія сприяє розвитку критичного мислення, аналізу, синтезу і оцінки інформації.

5. Текстовий редактор Word дозволяє підготувати роздатковий та дидактичний матеріал.

6. Електронні презентації дають можливість викладачу при мінімальній підготовці і незначних витратах часу підготувати наочність до заняття. Заняття, складені за допомогою PowerPoint видовищні і ефективні в роботі над інформацією.

7. При проектуванні заняття викладач може використовувати такий програмний продукт як Skype, що допомагає реалізувати :

- ✓ демонстрацію виконання дій викладача в реальному часі;
- ✓ проводити дистанційне навчання;
- ✓ web-конференції;
- ✓ чат-заняття;
- ✓ web-заняття.

Таким чином, використання новітніх інформаційних технологій у викладанні дисциплін психологічного циклу повсякчас стає все більш актуальним та значно розширює можливості оптимізації організації та контролю навчального процесу у ВНЗ, збагачує й осучаснює його, а також, на нашу думку, значною мірою активізує учбову мотивацію студентів.

Список використаних джерел

1. Афанасьев Ю. Н. Информатизация образования как глобальная проблема на рубеже веков / Ю.Н. Афанасьев // Информационный бюллетень Ассоциации «История и компьютер». - М.: АИК, 1997, № 20. – С. 124-139.

2. Ганин Е.А. Педагогические условия использования современных информационных и коммуникационных технологий для самообразования будущих учителей / Е.А. Ганин // Информационные технологии в образовании. - 2003. (Международ. конгресс). - [Электронный ресурс]. - Режим доступа : <http://ito.edu.ru/2003/VII/VII-0-1673.html>..

3. Историчне джерелознавство: Підручник / Я.С. Калакура, І.Н. Войцехівська, С.Ф. Павленко та ін. - К.: Либідь, 2002.- 488с.

4. Макаренко Є.А. Інформаційне суспільство, політика, право в програмній діяльності ЮНЕСКО. - К.: Наша культура і наука, 2001. – 384 с.

5. Яшанов С.М. Дидактична концепція навчання на основі комп'ютерних технологій / С.М. Яшанов // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Сер. 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. - К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. - Вип. 20. - С. 179-182.